

"TRAVIATA"

"Sirp ja Vasar" 4

4. III 1950

RIIKLIKUS TEATRI "ESTONIA"

"Estonia" teatri ooperikollektiiv on alustanud etendusi G. Verdi ooperiga "Traviata", mille lavastas VNFSV teeneline kunstnik A. Viner.

"Traviata" püsib laval juba ligi sada aastat. Selle põhjuseks on Verdi muusika jõud, mis on tihedasti seotud itaalia rahvalauluga, ja mida iseloomustavad siirus, laulvus, mõistetavus, inimtunnete ja -mõtete avaldamise lihtsus.

Giuseppe Verdi ooperi "Traviata" süžee on rajatud kuulsale prantsuse kirjaniku A. Dumas-poja jutustusele "Kameelia-daam", milles kirjanik on maalinud pildikese kodanluse "kõrgema kihi" elust, selle silmakirjalikust moraalist, tõstes keskpunkti "poolilma-daami" Violetta traagika. Kuid sotsiaalse teema ülestõstmisel apelleerib kirjanik idealistliku eetika plaanis kodanlaste oma südametunnistusele ilma igasuguse protestita ja soovita muuta tegelikkus olukorda.

"Traviata" ei jätnud süžee kangelaiste poolikus, sentimentaalne magusus ja moraliseeriv tendents oma mõju avaldamata. Seetõttu pole ka ooperi mõningate kujude muusikaline iseloomustus, nagu Alfred ja Georges Germont, antud kuigi realistlikult, sisaldades endas küllaltki vastuoksusi. Eriti vastuoluline on Georges Germonti muusikaline karakteristika, millest hoo-vab südamlikkust, siirast laululisust, selle kodanlase, "perekonnamoraali" kaitsja osas, kes oma silmakirjalikkuses valab variserlikke kaastundepisaraid ta enese poolt alandatud naise õnnetu saatuse puhul. Sõltuvalt süžeeast on antud täiesti idealistliku maailmavaate seisukohast ka teose lõpp, kus toimub surmani haige Violetta melodramaatiline leppimine nendega, kes on purustanud ta isikliku elu.

Ideelistest lünkadest hoolimata sisaldab G. Verdi "Traviata" siiski teataval määral kodanlast paljastavaid sotsiaalseid momente, mis õigustab selle ooperi püsimist ka nõukogude laval, olgugi et teema ise on meile eluvõõras ja lahendus põhiliselt ekslik. Ooperi muusika siirus, kaunidus, soojus, mõistetavus, mis on tulvil kord hõiskavat rõõmu, kord õilsat lüürikat, kord meeltliigutavat, südamesse löikuvat kurbust, on teinud "Traviata" ka nõukogude ooperiharrastajate hulgas väga populaarseks.

RT "Estonia" on toiminud õigesti, hoidudes lavastusele külge pookimast seda, mida ei sisalda ooperi muusika, nimelt Violetta esiletõomist "madalama" ühiskondliku klassi, rahva esindajana, kodanliku klassi vastandina Violetta on ju tegelikult kodanliku psühholoogiaga naine, kodanliku klassi produkt. Tema traagika seisab selles, et kodanlus oma silmakirjalikkuses ei anna talle õigust isiklikule õnnele, kui ta soovib otsustavalt alustada uut elu. Helilooja on püüdnud äratada vaatajais kaastunnet Violetta saatuse vastu, rõhutades temas ärganud tunde puhtust ja siirust.

VNFSV teenelise kunstniku A. Vineri lavastus on antud lihtsalt, elulähedalt, väliste detailidega üle koormamata. Lavastaja on õigesti püüdnud vähendada melodramaatilist koloriiti, eriti ooperi finaalis.

Väga õnnestunult on teostanud Violetta osa ENSV teeneline kunstnik Elsa Maasik. Ta on loonud elulise kuju, vaba sentimentaalsusest ja teatraalsest melodramaatilisusest. Eriti usutav on osatäitja realistlik mäng viimases pildis. Elsa Maasiku poolt loodud kuju on oma

saab üsna hästi hakkama oma osa laululise küljega, kuid tal ei jätku piisavalt vajalikku muusikalist väljenduslikkust ja läbimõeldud lavalisi esinemisnüansse. Talle tahaks soovitada püüda omandada muusikalise lause suuremat paindlikkust (eriti lüürilistes kohtades) ja tema mängus ning grimmis tahaks näha rohkem ühtivust Alfredi kui kodanlikku seltskonda kuuluva ekspansiivse noormehe maneeride ja ilmega.

Meeldejäävamat kuju tahaks näha ja kuulda Georges Germont'i osa kehastajalt ENSV teeneliselt kunstnikult T. Kuusikult. Avara laululis-lüürilise ilmega ülas muusika, millega helilooja on Germont'i iseloomustanud, nõuab tõlgitsemalt meeletult sooja esitust. Kuid sel korral ei olnud kunstniku laul oma tavalisel tasemel: selles tundus tuimust ning monotoonsust. Ka oli kõrgemas registris ta hääli ilmetu ja nagu summutatud (eriti oli see märgatav Germont'i aarias 2. vaatuses). Ometi lubavad kunstniku häälelised ja lavalised võimed luua tal jõulisi ning ilmekaid osi.

Kõrvalosades esinesid: Gastoni, Alfredi sõbra osas H. Otto, paruni osas O. Raukas ja markii osas V. Veikat. Oma väikestes osades suutsid nad üsna hästi esile tuua neid kodanliku ühiskonna tüüpe.

Üsna hästi on lavastatud ooperi massistseenid, mis kütkestava ning elurõõmsa tantsumuusika taustal kulgevad loomulikult ja vabalt. Tabavalt on antud misanstseen III vaatuses, kus Alfred oma kättemaksu ihas solvab raha loopimisega Violetta.

Suureks saavutuseks "Traviata" lavastuses on orkestri esinemisoscuse tõus, kelle mängus on märgata head rütmilist kooskõla, intonatsioonide puhtust ja väljendusrikast dünaamikat. Kogu lavastus kulgeb kindla rütmiga ja orkestri ning solistide vahelise harmoonilise ansambliga. See on tõsine teene dirigent K. Raudsepalt.

Ooperi tantsudest (ballettmeister A. Ekston) rahuldab enam hispaania tants õigesti tabatud stiili poolest. Siiski tahaks näha nii hispaania kui ka mustlastantsu ilmekamaina ja lavastuselt algupärasemaina.

Mõjuvad on lavastuse dekoratsioonid (dekoraator Eesti NSV teeneline kunstitegelane V. Haas), eriti suvepäikesest üleujutatud suvila ja rõdu akendest avanev vaade põllule 2. pildis. Tunnustust väärivad ka lavastuse stiilsed kostüümid (kostümeerija M. Lõhmus).

Üldiselt jätab ooper muusikalise ja lavalise kooskõlastatuse ja õige lavastusliku lahenduse tõttu hea ning teraviliku mulje.

S. Milovski

1950

A. Dumas-poja jutustusele „Kameelia-daam“, milles kirjanik on maalinud pildikese kodanluse „kõrgema kihi“ elust, selle silmakirjalikust moraalist, tõstes keskpunkti „poolilma-daami“ Violetta traagika. Kuid sotsiaalse teema ülestõstmisel apelleerib kirjanik idealistliku eetika plaanis kodanlaste oma südametunnistusele ilma igasuguse protestita ja soovita muuta tegelikku olukorda.

„Traviata“ ei jätnud süžee kangelaiste poolikus, sentimentaalne magusus ja moraliseeriv tendents oma mõju avaldamata. Seetõttu pole ka ooperi mõningate kujude muusikaline iseloomustus, nagu Alfred ja Georges Germont, antud kuigi realistlikult, sisaldades endas küllaltki vastuoksusi. Eriti vastuoluline on Georges Germonti muusikaline karakteristika, millest hoo-vab südamlikkust, siirast laululisust, selle kodanlase, „perekonnamoraali“ kaitsja osas, kes oma silmakirjalikkuses valab variserlikke kaastundepisaraid ta enese poolt alandatud naise õnnetu saatuse puhul. Sõltuvalt süžeeast on antud täiesti idealistliku maailmavaate seisukohast ka teose lõpp, kus toimub surmani haige Violetta melodramaatiline leppimine nendega, kes on purustanud ta isikliku elu.

Ideelistest lünkadest hoolimata sisaldab G. Verdi „Traviata“ siiski teataval määral kodanlust paljastavaid sotsiaalseid momente, mis õigustab selle ooperi püsimist ka nõukogude laval, olgugi et teema ise on meile eluvõõras ja lahendus põhiliselt ekslik. Ooperi muusika siirus, kaunidus, soojus, mõistetavus, mis on tulvil kord hõiskavat rõõmu, kord õilsat lüürikat, kord meeltilgitava, südamesse lõikuvat kurbust, on teinud „Traviata“ ka nõukogude ooperiharrastajate hulgas väga populaarseks.

RT „Estonia“ on toiminud õigesti, hoidudes lavastusele külge pookimast seda, mida ei sisalda ooperi muusika, nimelt Violetta esiletoomist „madalama“ ühiskondliku klassi, rahva esindajana, kodanliku klassi vastandina. Violetta on ju tegelikult kodanliku psühholoogiaga naine, kodanliku klassi produkt. Tema traagika seisab selles, et kodanlus oma silmakirjalikkuses ei anna talle õigust isiklikule õnnele, kui ta soovib otsustavalt alustada uut elu. Helilooja on püüdnud äratada vaatajais kaastunnet Violetta saatuse vastu, rõhutades temas ärganud tunde puhtust ja siirust.

VNFSV teenelise kunstniku A. Vineri lavastus on antud lihtsalt, elulähedaselt, väliste detailidega üle koormamata. Lavastaja on õigesti püüdnud vähendada melodramaatilist koloriiti, eriti ooperi finaalis.

Väga õnnestunult on teostanud Violetta osa ENSV teeneline kunstnik Elsa Maasik. Ta on loonud elulise kuju, vaba sentimentaalsusest ja teatraalsest melodramaatilisusest. Eriti usutav on osatäitja realistlik mäng viimases pildis. Elsa Maasiku poolt loodud kuju on oma siiruselt, inimlikkusest ja tunnete puhtuselt südanthaarav. Tõsi, Violetta osa laululine külg, üllirikas kaunite aariate pooldest, mis omavad tehniliselt virtuooslikke momente (eriti I vaatus), on kunstnikule mõnikord raske, kuid tema hingestatud, väljendusrikkaid varjun-deid omav mäng teeb tasa vokaalsed puudujäägid.

ENSV teeneline kunstnik M. Taras

Meeldejäätavat kuju tahaks näha ja kuulda Georges Germonti osa kehastajalt ENSV teeneliselt kunstnikult T. Kuusikult. Avara laululis-lüürlilise ilmega ül-las muusika, millega helilooja on Ger-mont'i iseloomustanud, nõuab tõlgitse-jalt meeolult sooja esitust. Kuid sel korral ei olnud kunstniku laul oma tavalisel tasemel: selles tundus tuimust ning monotoonsust. Ka oli kõrgemas registris ta hääli ilmetu ja nagu sum-mutatud (eriti oli see märgatav Ger-mont'i aarias 2. vaatuses). Ometi luba-vad kunstniku häälelised ja lavalised võimed luua tal jõulisi ning ilmekaid osi.

Kõrvalosades esinesid: Gastoni, Al-fredi sõbra osas H. Otto, paruni osas O. Raukas ja markii osas V. Veikat. Oma väikestes osades suutsid nad üsna hästi esile tuua neid kodanliku ühiskonna tüüpe.

Usna hästi on lavastatud ooperi mas-sistseenid, mis kütkestava ning elu-rõõmsa tantsumuusika taustal kulgevad loomulikult ja vabalt. Tabavalt on antud misansteen III vaatuses, kus Al-fred oma kättemaksu ihas solvab raha loopimisega Violettat.

Suureks saavutuseks „Traviata“ la-vastuses on orkestri esinemisoskuse tõus, kelle mängus on märgata head rütmilist kooskõla, intonatsioonide puh-tust ja väljendusrikkast dünaamikat. Ko-gu lavastus kulgeb kindla rütmiga ja orkestri ning solistide vahelise harmoo-nilise ansambliga. See on tõsine teene dirigent K. Raudsepalt.

Ooperi tantsudest (balletmeister A. Ekston) rahuldab enam hispaania tants õigesti tabatud stiili poolest. Siiski ta-haks näha nii hispaania kui ka must-lastantsu ilmekamaina ja lavastuselt algupärasemaina.

Mõjuvad on lavastuse dekoratsioonid (dekorator Eesti NSV teeneline kunsti-tegelane V. Haas), eriti suvepäikesest üleujutatud suvila ja rõdu akendest avanev vaade põllule 2. pildis. Tunnus-tust vääriivad ka lavastuse stiilsed kos-tüümid (kostümeerija M. Lõhmus).

Üldiselt jätab ooper muusikalise ja lavalise kooskõlastatuse ja õige lavas-tusliku lahenduse tõttu hea ning ter-vikliku mulje.

S. Milovski

1950